

Veliki Prasak

Velikiprasak.com

Grejem Vud
**ŠTO ISIS
STVARNO ŽELI?**
I DEO

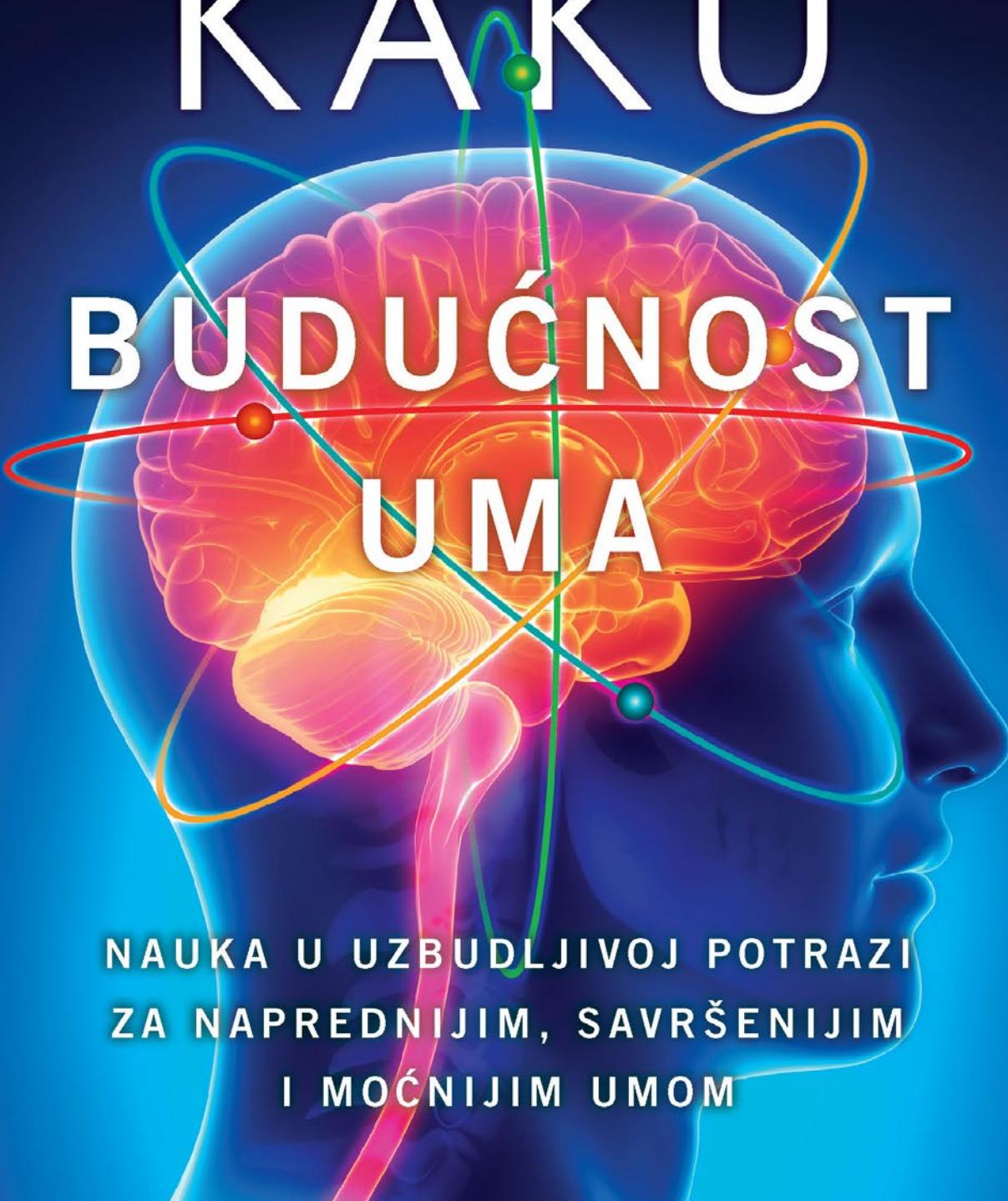
Tatjana Manojlović
**INTERVJU sa
Ivanom Ergićem**

Valeri Tariko
**12 NAJGORIH
IDEJA KOJE SU
RELIGIJE DALE
SVETU**

Broj 15 | Septembar 2015.

AUTOR SVETSKOG BESTSELERA *FIZIKA NEMOGUĆEG*

MIČIO KAKU BUDUĆNOST UMA

NAUKA U UZBUDLJIVOJ POTRAZI
ZA NAPREDNIJIM, SAVRŠENIJIM
I MOĆNIJIM UMOM

Sadržaj

Što ISIS stvarno želi (I deo)	6
Autor:	Grejem Vud (Graeme Wood)
Ovo su 12 najgorih ideja koje je religija dala svetu ..	10
Autor:	Valeri Tariko
Lažna nauka	14
Intervju sa Ivanom Ergićem	16
Autor:	Tatjana Manojlović
Tolerancija netolerancije (V deo).	20
Autor:	Aleksandar Lambros
Vaspitanje i obrazovanje u periodu humanizma i renesanse	21
Autor:	Tatjana Manojlović
Hronika	24
Autor:	Vladimir Božanović

VELIKI PRASAK
časopis Udruženja „Ateisti Srbije“

Izdavač:
Udruženje „Ateisti Srbije“

Kontakt telefon:
+381 63 80 44 200

Glavni i odgovorni urednik:
Vladimir Božanović

Redakcija:
Marko Ekmedžić
Miloš Đuričić
Predrag Stojadinović
Tejmur Šihmamedov
Tatjana Manojlović

Lektori:
Dušica Rašić Ilić
Ana Arsenović
Vladimir Stokić

Prevod:
Marijan Martinović
Borislav Miletić

Dizajn i prelom:
Predrag Rakić

50 logičkih grešaka

za koje treba da znate

Predrag
Stojadinović

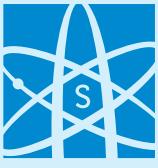
HELIK

Sposobnost logičkog razmišljanja i rasuđivanja urođene su osobine svakog ljudskog bića, baš kao i uspravan hod ili upotreba jezika za sporazumevanje. Naš svakodnevni život i donošenje odluka zasnivaju se na logici mnogo više nego što nam se na prvi pogled čini. Međutim, kao što smo u stanju da logički rezonujemo, često – svesno ili nesvesno – činimo logičke greške.

Civilizovan i argumentovan dijalog, prenošenje važnih poruka i jasno izražavanje misli i stavova, nemogući su bez svesti o logičkim greškama i bez prepoznavanja ovakvih grešaka, kod sebe i kod drugih. U svetu koji je prepun marketinških, političkih, pseudonaučnih i drugih kampanja zasnovanih na veštrom manipulisanju činjenicama i namernom korišćenju logičkih grešaka da bi se najšira publika prevarila ili zavela, prepoznavanje logičkih grešaka je važan odbrambeni mehanizam savremenog čoveka.

Knjiga 50 logičkih grešaka za koje treba da znate, prva takve vrste na našem jeziku, napisana je kao dragoceni priručnik koji će izoštiti vaš osećaj za logiku i omogućiti vam da lakše otkrijete intelektualne i druge prevare, ali da i sami postanete uspešniji i ubedljiviji sagovornik koji poštено i argumentovano iznosi svoje stavove.

ATEISTI
SRBIJE

Foto:

hronika: <http://i.imgur.com/BTzf6u9.jpg>

<http://www.vugla.com/wp-content/uploads/2015/04/krst-od-13-metara-quot-nikao-quot-u-valjevu-foto.jpg>

<http://static.mondo.rs/Picture/400044/jpeg/organj.jpg>; <http://i.imgur.com/xZcT9z1.jpg>

<http://images2.kurir.rs/slika-900x608/patrijarh-irinej-aleksandar-jovanovic-1412110691-577225.jpg>

<http://www.novosti.rs/upload/images/2015/05/17/08.jpg>

<http://images2.kurir.rs/slika-900x608/tomanikolic-grobnica-kripta-crkva-bajecatina-tizer-1433657481-674923.jpg>

<http://images.kurir.rs/slika-900x608/tomislavnikolic-crkva-bajecatina-foto-nemanjan-pancic-1433672235-675057.jpg>

Tolerancija netolerancije:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0b/Bundesarchiv_Bild_146-1980-036-05,_Amin_al_Husseini bei bosnischen_SS-Freiwilligen.jpg

<http://platypus1917.org/wp-content/uploads/2010/10/we-are-hamas1.jpg>

Intervju Ergić: <http://www.tageswoche.ch/images/cache/4016x2661/fit/images%7Ccms-image-000012413.jpg>

<http://www.mojacrvenazvezda.net/wp-content/uploads/2011/07/ergic-2.jpg>

<http://s.weltsport.net/bilder/spieler/gross/3655.jpg>

Vaspitanje i obrazovanje:

<http://www.ddvg.de/w/gfx/orig/bildergalerien-1/geschaeftsbericht-2013/holbein-erasmus.jpg>

https://i0.wp.com/upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/Francois_Rabelais_-_Portrait.jpg

<http://www.dietrolequinteonline.it/wp-content/uploads/2015/07/Ritratto-di-Martin-Lutero-di-Lucas-Cranach-1529.jpg>

http://www.haaretz.co.il/polopoly_fs/1.2146402.1403160932!/image/2168426553.jpg_gen/derivatives/_size_936xAuto/2168426553.jpg

<http://healthfully.org/sitebuildercontent/sitebuilderpictures/hh-thomas-moore048.jpg>

http://stc.obolog.net/multimedia/fotos/837000/836764/836764-277737_b.jpg

Što ISIS stvarno želi:

Abu Bakr al-Baghadi

http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02965/Abu-Bakr-al-Baghdha_2965558.jpg

Abu Muhammad al Maqdisi

<http://cdn.ar.com/images/stories/2014/03/syaiikh-al-maqdisi.jpg>

flag: http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2014/08/18/article-2728074-2064B50200000578-933_634x566.jpg; ISIS member: https://www.middleeastmonitor.com/images/article_images/middle-east/isis-soldier-posing-in-front-of-people-digging-their-own-graves.jpg

12 najgorih:

Heretics: <http://disinfo.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2012/05/Heretics.jpg>

holly war: <http://www.tppn.com/wp-content/uploads/2014/06/ZISIS.jpg>

genital mutilation: <http://cdn.dailypost.ng/wp-content/uploads/2015/02/genital.png?a1f46c>

hell: http://www.jesus-is-savior.com/Hells_Truth/hell_forever_and_ever.jpg

holy book: <https://naturalbible.files.wordpress.com/2011/04/holy-book.jpg>

U ovom broju:

Što ISIS stvarno želi? I deo

Naše neznanje o Islamskoj državi nije posve nerazumljivo: radi se o pustinjskom kraljevstvu, malo je ljudi tamo otišlo i potom se vratilo.

Autor: Grejem Vud

Intervju sa Ivanom Ergićem

strana 16.

Religija pokazuje jednu neverovatnu robustnost i sposobnost adaptacije, i koliko god izgledala konzervativna, njene elite su itekako svesne modernih izazova.

Autor: Tatjana Manojlović

Vaspitanje i obrazovanje u periodu humanizma i renesanse

Autor: Tatjana Manojlović

Tolerancija netolerancije V deo

strana 20.

Zapadnjačko povlađivanje i neprestano tetrašenje Palestinaca, i uopšte Arapa, otkriva sav prikriveni evropski liberalni rasizam.

Autor: Aleksandar Lambros

web: ateisti.com i velikiprasak.com
e-mail: redakcija@velikiprasak.com

ŠTO ISIS STVARNO ŽELI?

Što je Islamska Država? Kako je nastala i koje su joj namjere? Jednostavnost tih pitanja lako može zavarati, a tek malo zapadnih vođa djeluje kao da znaju odgovore. U prosincu su u The New York Times objavljeni povjerljivi komentari generala^[1] Michaela K. Nagate, zapovjednika Posebnih Operacija^[2] SAD-a na Bliskom Istoku, u kojima priznaje da je jedva počeo shvaćati čime Islamska Država privlači ljudе. „Nismo pobijedili ideju“, kaže, „čak ju ni ne razumijemo.“ U prošloj je godini Obama Islamsku Državu opisivao raznim izrazima, poput „neislamska“ ili „Al-Kaidin početnički tim“, koji odražavaju zbumjenost oko njezine pojave, a vjerojatno su i pridonijeli znatnim strateškim pogreškama.

Prošlog je lipnja Islamska Država osvojila Mosul, a područje kojim vlada sad već nadilazi površinu Ujedinjenog Kraljevstva. Još od svibnja 2010. njezin je vođa Abu Bakr al-Baghdadi, ali sve do prošlog ljeta njegova je najsvježija snimka bila gruba fotografija iz zarobljeništva u kampu Bucca, iz vremena američke okupacije Iraka. Petog srpnja prošle godine stupio je u propovjedaonicu Velike al-Nurijeve džamije u Mosulu da održi ramadansku propovijed kao prvi kalif nakon mnogo generacija. Tako je njegova stara, gruba fotografija zamijenjena visokorezolucijskom, a njegova pozicija iz one progonjenog gerilca u vrhovnog vođu svih Muslimana. Priljev džihadistâ koji je uslijedio iz svih krajeva svijeta dosad je

[1] Major General

[2] Special Operations commander for the United States in the Middle East

nezabilježen, kako brzinom, tako i obujmom, i ne prestaje.

Naše neznanje o Islamskoj državi nije posve nerazumljivo: radi se o pustinjskom kraljevstvu, malo je ljudi tamo otišlo i potom se vratilo. Baghadtij pred kamerama dosad govorio samo jednom. Međutim, njegov govor, kao i bezbrojne propagandne snimke ili enciklike^[3] Islamske Države, dostupni su putem Interneta, a pobornici kalifata itekako su se potrudili da njihov projekt bude poznat. Iz tih je materijala lako shvatiti da njihova država mir odbija iz principa, da žudi za genocidom, da joj njezini religijski pogledi potpuno onemogućavaju određene promjene, pa čak i ako bi joj te promjene omogućile opstanak, te, konačno, da se ta

Islamska Država Iraka i al-Šama (ISIS), slijedi osobitu varijantu Islamia čija su vjerovanja o dolasku Sudnjeg dana bitna za njezinu strategiju, i koja mogu pomoći Zapadu da upozna svoga neprijatelja i predviđi mu ponašanje. Njezin uspon ne nalikuje toliko pobjedi Muslimanskog bratstva u Egiptu (vođe te grupe Islamska Država ionako drži bogohulnicima), koliko ostvarenju distopiskske parastavnosti u kojoj su David Koresh^[4] ili Jim Jones^{[5][6]} uspjeli ostvariti apsolutnu moć nad ne nekoliko stotina ljudi, nego oko osam milijuna.

Priroda Islamske Države barem je dvojako pogrešno shvaćena. Prvo, džihadizam se počesto gleda kao jedinstven pokret, a logika koja je vrijedila za Al-Kaidu primjenjuje se na organizaciju

Abu Muhammad al Maqdisi

država smatra navjestiteljicom skorog smaka svijeta, kao i da će u njemu odigrati jednu od ključnih uloga.

Islamska Država, poznata i kao

[3] Encyclicals; poruke vjerske naravi, usmjerene u prvom redu pripadnicima vlastite religije ili sljedbe.

[4] Osnivač američke sekte „Branch Davidians“, višestruki pedofil, suodgovoran za smrt 75 ljudi.

[5] Osnivač američke milenarističke sekte „Peoples temple“ (Hram ljudi), krivac za smrt 909 ljudi.

[6] Sekte ili religije čiji je središnji dio nauka očekivanje skorog smaka svijeta.

koja ju je davno nadišla. Pobornici Islamske Države s kojima sam razgovarao spominju Osamu bin Ladenu kao „šeika Osamu“, što je titula časti. Međutim, džihadizam je, u odnosu na ono što je bio na vrhuncu Al-Kaide, od 1998. do 2003., znatno napredovao, tako da mnogi džihadisti danas preziru i vodstvo i prioritete današnje Al-Kaide.

Bin Laden je svoj terorizam video kao uvod u kalifat za koji nije mislio da će ga doživjeti. Njegova je organizacija bila fleksibilna te je djelovala kao mreža raspršenih autonomnih celija. Islamska Država, nasuprot tomu, treba teritorij da bi ostala legitimnom, kao i hijerarhiju da bi mogla vladati tim teritorijem. (Njezina je birokracija podijeljena na civilne i vojne ogranke, a teritorij na provincije.)

Druga je pogreška u dobromamjernoj, ali i nepoštenoj kampanji da se Islamskoj Državi zanječe njezina srednjovjekovna religijska narav. Peter Bergen, autor prvog intervjuja s bin Ladenom, nazvao je svoju prvu knjigu Sveti rat, d.o.o.,[7] dijelom i kako bi opisao bin Ladenu kao pripadnika modernog sekularnog svijeta. Bin Laden je pretvorio teror u nekovrsni proizvod te ga učinio svojim zaštitnim znakom.

Zahtijevao je određene političke ustupke, poput povlačenja američke vojske iz Saudijske Arabije. Njegova se pješadija sigurno kretala modernim svijetom. Na svoj pretposljednji dan života Mohammad Atta[8] je otišao u kupovinu u Walmart te većerao u Pizza Hutu.

Postoji određeno iskušenje da se ideja da su džihadisti zapravo moderni, sekularno nastrojeni ljudi, s modernim političkim shvaćanjima, samo zakrabuljeni u srednjovjekovnu religioznost, ponovi te u istom stanju primjeni i na Islamsku Državu. U stvarnosti, mnogo toga čime se ona bavi djeluje posvema besmisleno, osim ako se ne promatra kao iskreno i pažljivo promišljeno zalaganje za povratak civilizacije zakonima kakvi su vladali u sedmom stoljeću

s podsmijehom. U razgovoru će ustrajati na tomu da neće, štoviše, da ne mogu popuštati kod pravilâ vladanja kakva su u Islam ugradili sâm Prorok i njegovi prvi sljedbenici. Često se izražavaju u šiframa i aluzijama koje će nemuslimanima zvučati čudno ili staromodno, a koje se odnose na određene tradicije ili zapise ranog Islama.

Primjerice, u rujnu je šeik Abu Muhammad al-Adnani, glavni glasnogovornik Islamske Države, pozvao muslimane u državama Zapada, poput Francuske ili Kanade, da nađu nevjernika te mu „razbiju glavu kamenom“, otruju ga, pregaze ga autom ili mu „unište usjeve“. Zapadnjačkim se ušima biblijske kazne, poput kamenovanja ili uništenja usjeva, neobično preklapaju sa

Priljev džihadistâ koji je uslijedio iz svih krajeva svijeta dosad je nezabilježen, kako brzinom, tako i obujmom, i ne prestaje.

te, u krajnjoj liniji, kao priprema za apokalipsu.

Najjasniji nositelji takvog pogleda na stvari sami su službenici i pobornici Islamske Države. Na „modernjake“ gledaju

znatno naprednjim pozivom na motorizirano ubojstvo. (Valjda da bi pokazao da terorizirati može i samim riječima, Adnani je državnog tajnika Johna Kerrya nazvao „neobrezanim starkeljom“.) Adnani nije tek sipao prijetnje. Njegov je govor krcat teološkim i pravnim komentarima, dok poziv na uništenje usjevâ odražava Muhamedovu naredbu da se voda i usjevi ostave na miru, osim ako se islamske vojske ne nalaze u obrambenim položajima. U tom slučaju muslimani koji se nalaze u krajevima nevjernikâ (kuffar) trebaju biti nemilosrdni te zatrovati što god stignu.

U stvarnosti, Islamska Država je islamska. Vrlo islamska. Da, privukla je psihopate i pustolove, uglavnom iz nezadovoljnog stanovništva Bliskog Istoka i Europe. Međutim, vjera koju naučavaju najvatreniji njezini pobornici izvedena je iz dosljednog, pa čak i učenog tumačenja islama.

[7] Holy war, Inc.

[8] Jedan od napadačâ na njujorške Blizance. Zajedno sa suučesnicima, zabušio je Boeing 767 u sjeverni toranj WTC-a.

© AFP/Getty Images

U STVARNOSTI, ISLAMSKA DRŽAVA JE ISLAMSKA. VRLO ISLAMSKA.

Vojnik ISIS-a

Gotovo sve veće odluke i zakoni koje donese Islamska država drže se onoga što ona u svojem tisku i obavijestima, kao i na plakatima, registarskim oznakama, tiskanicama, ili čak kovanicama, naziva „proročanskom metodologijom“, što znači slijedenje Muhameda i njegovih proročanstava do najsitnijih detalja. Muslimani mogu odbaciti Islamsku Državu. Većina je to i učinila. Međutim, zavaravanje da se tu ne radi o religijskoj milenarističkoj grupi, s teologijom koju se mora razumjeti da bi se protiv nje moglo boriti, već je navelo SAD da ju potcijene i pokušaju se s njome nositi naivnim metodama. Želimo li reagirati na takav način da Islamska Država ne ojača, već da se umjesto toga sama uništi u vlastitom religijskom ludilu, trebamo se prvo upoznati s

njezinim intelektualnim nasljeđem.

Kontrola teritorija osnovni je preduvjet za to da pobornici Islamske Države prepoznaju njezin autoritet. Ova karta, prilagođena iz Instituta za nauku o ratu[9], pokazuje teritorije koji su u siječnju 2015. bili pod kontrolom Kalifata, kao i napadnuta područja. Gdje vlada, Islamska Država ubire poreze, regulira cijene te upravlja sudovima i uslugama u rasponu od zdravstvene zaštite i obrazovanja pa sve do telekomunikacija. (Crveno: napadnuta područja (područja pod napadom ISIS-a); Crno: Kontrolirana područja (područja gdje ISIS funkcionira kao država); Sivo: Zone podrške (područja gdje ISIS neometano djeluje, ali nije stalno prisutna))

I. Posvećenost

U studenom je Islamska

Država objavila informativno-promotivni video u kojemu svoju povijest povezuje s bin Ladenom. Taj video spominje Abu Musa'b al Zarqawija, brutalnog vođu iračke Al-Kaide otprilike od 2003. pa sve do njegovog ubojstva 2006., kao nešto direktnijeg začetnika, kojeg su slijedila još dvojica gerilskih vođa prije kalifa Bagdadija. Znakovito je nespmomenut bin Ladenov nasljednik Ayman al Zawahiri, sovoliki egipatski oftamolog koji trenutno vodi al-Kaidu. Zawahiri se nije zakleo na vjernost Bagdadiju te ga drugi džihadisti sve više mrze. Nedostatak karizme također mu ne pomaže u toj izolaciji: na snimkama se pojavljuje kao škiljava i nervozna osoba. No, rascijep između al-Kaide i Islamske Države trajao je dugo

te može barem dijelom objasniti krvoločnost potonje.

Zawahirijev sudrug u izolaciji jordanski je klerik Abu Muhammad al Maqdisi (55), koji ima dobrih razloga da se smatra al-Kaidinim intelektualnim arhitektom i najvažnijim džihadistom koji je nepoznat prosječnom američkom čitatelju. Maqdisi i Islamska Država uglavnom se slažu po pitanjima doktrine. Obojica su bliski džihadističkoj struci sunitizma zvanoj salafizam, prema arapskom al salaf al salih tj. „pobožni praoci“. Ti su

Abu Bakr al-Baghdadi

NAŠE NEZNANJE O ISLAMSKOJ DRŽAVI NIJE POSVE NERAZUMLIVO: RADI SE O PUSTINJSKOM KRALJEVSTVU, MALO JE LJUDI TAMO OTIŠLO I POTOM SE VRATILO.

praoci sâm Prorok te njegovi prvi sljedbenici, koje salafisti cijene i uzimaju kao uzore za svekoliko ponašanje, uključujući tu ratovanje, odjeću, obiteljski život, pa čak i zubarstvo.

Maqdisi je poučavao Zarqawija koji je potom krenuo ratovati u Irak imajući na umu njegove savjete. U međuvremenu je Zarqawi nadišao svog mentora u fanatičnosti, da bi konačno zaradio i njegove ukore. Problem je bila Zarqawijeva sklonost krvavim spektaklima te, po pitanju doktrine, njegova mržnja prema ostalim muslimanima, čak do razine ekskomunikacije i ubijanja. U Islamu je takfir odnosno ekskomunikacija teološki riskantna. „Ako čovjek kaže svomu bratu da je nevjernik, jedan od njih je u pravu“, kaže Prorok. Ako je optužitelj u krivu, onda je on sâm počinio krivovjerstvo lažnom optužbom. Kazna za krivovjerstvo je smrt. Zarqawi je tu nesmotreno proširio raspon ponašanjâ koja bi muslimane mogla učiniti nevjernicima.

Maqdisi je pisao svom negdašnjem učeniku da bude oprezani „ne objavljuje masovne

proklamacije za takfir“ te da „ne proglašava ljudi bogohulnicima samo zbog njihovih grijeha“. Razlika između bogohulnika i grešnika može se činiti sitnom, no radi se o ključnom mjestu razlaza između al-Kaide i Islamske Države.

Poricanje svetosti Kurana ili Muhamedovih proročanstava direktno je bogohuljenje. Međutim, Zarqawi i Država koju je pokrenuo drže da ima mnogo više toga što muslimana može udaljiti od islama. U određenim slučajevima to će uključivati i prodaju alkohola ili droga, nošenje zapadnjačke odjeće ili brijanje brade, glasanje na izborima (makar i za muslimanskog kandidata), pa i nedovoljno glasno nazivanje drugih ljudi bogohulnicima. Bivanje šijitom, što je slučaj za većinu iračkih Arapa, također je bogohuljenje, budući da Islamska Država na šijitizam gleda kao na inovaciju, a inovacije na Kuranu znače negiranje izvorne njegove savršenosti. (Islamska Država tvrdi da rašireni šijitski običaji, poput obožavanje grobova imamâ ili javnih samobičevanja,

nemaju osnove niti u Kurantu, niti u Prorokovom životu.) To znači da bi oko 200 milijuna šijita trebalo pobiti. Isto vrijedi i za poglavare svih muslimanskih država, budući da su ljudske zakone izdigli nad šerijatske time što su bili birani na izborima ili provodili zakone koje im nije dao Bog.

Slijedeći doktrinu izopćenja (takfir), Islamska je Država posvećena pročišćavanju svijeta ubijanjem ogromnog broja ljudi. Nedostatak objektivnog izvještavanja iz njezinog teritorija onemogućava saznanje o stvarnom razmjeru pokolja, ali objave s društvenih medija daju naslutiti da se pojedinačna smaknuća manje-više događaju stalno, dok masovna budu svakih nekoliko tjedana. Muslimanski „bogohulnici“ najčešće su žrtve. Kako se čini, kršćani koji se ne opiru novoj vlasti pošteđeni su automatskog smaknuća. Baghadi im dozvoljava da žive dok god plaćaju poseban porez, poznat kao džizija, i priznaju svoju potčinenost. Autoritet Kurana slaže se s tom praksom.

IVO SU 12 NAJGORIH IDEJA KOJE SU RELIGIJE DALE SVETU

Za čovečanstvo bi bilo bolje da neke tehnološke inovacije nikad nisu ni postojale: srednjovekovna sprava za mučenje rastezanjem tela, atomska bomba i napitak od olovne prašine samo su neke koje odmah padaju na pamet. Religije izmišljaju ideje ili koncepte pre nego tehnologije, ali kao i svaki drugi kreativni ljudski poduhvat, one stvaraju i neke zaista loše ideje, pored onih dobrih.

Ranije sam istakao neke od najboljih moralnih i duhovnih koncepcija čovečanstva, naše zajedničko moralno jezgro. Ovde, nasuprot tome, izlažem neke od najgorih. Ovih 12 dubioznih koncepata promovišu sukobe, okrutnost, patnju i smrt, a ne ljubav i mir. Da parafraziram Kristofera Hičensa, oni pripadaju smetlištu istorije čim pre možemo tamo da ih smestimo.

1. Izabrani narod – termin „izabrani narod“ obično se odnosi na Stari zavet i ružnu ideju da je bog odabranim plemenima namenio Obećanu zemlju (iako je ona već nastanjena drugim ljudima). No, u realnosti mnoge sekte podržavaju neku verziju ovog koncepta. Novi zavet prepoznaje hrišćane kao one izbrane. Calvinisti govore o „izabranicima božjim“, verujući da su oni sami posebni, izabrani pre početka vremena. Jehovini svedoci veruju da će 144.000 izabralih duša dobiti posebno mesto u zagrobnom životu. U mnogim kulturama neke privilegovane i moćne loze smatrane su direktnim potomcima bogova (za razliku od svih drugih).

Religijske sekte po prirodi imaju plemenski mentalitet i razorni duh zato što se one takmiče dajući međusobno isključive istine, i obećavajući blagoslov

ili nagrade u zagrobnom životu koje suparničke sekte ne mogu da ponude. „Simboli bande“ kao što su posebne frizure, odeća, znakovi rukama i žargon razlikuju članove grupe od nečlanova, pa suptilno (ili ne baš uvek tako) nose poruku i jednima i drugima kako su članovi urođeno superiorniji od drugih.

2. Jeretici – jeretici, kafiri, ili nevernici (da upotrebimo srednjovekovni katolički izraz)

Jeretici su pretnja koju treba neutralisati konverzijom, osvajanjem, izolacijom, dominacijom ili – u najgorem slučaju – masovnim ubistvima.

nisu samo nepripadnici grupe, već su moralno sumnjivi i često se na njih gledalo kao nekog ko nije u potpunosti čovek. U Tori, robovi koji su došli iz redova nečlanova grupe ne zaslužuju istu zaštitu kao i jevrejski robovi. Oni koji ne veruju u boga su pokvareni, izvršioci odvratnih dela. „Niko od njih ne čini dobra“, kaže se u Psalmima.

Islam uči koncept „dimituda“ i daje posebna pravila za potčinjavanje verskih manjina, gde monoteisti prolaze bolje od politeista. Hrišćanstvo međusobno meša koncepte nevernika i zločinca. Na kraju, jeretici su pretnja koju treba neutralisati konverzijom, osvajanjem, izolacijom, dominacijom ili – u najgorem slučaju – masovnim ubistvima.

3. Sveti rat – ako rat može biti sveti, onda je sve dozvoljeno. Srednjovekovna Rimokatolička crkva je sprovela dvadesetogodišnju kampanju istrebljenja jeretičkih hrišćana katara na jugu Francuske, obećavajući njihovu zemlju i

imovinu pravim hrišćanima koji su se prijavili za taj krstaški pohod. Sunitski i šiitski muslimani kolju jedni druge vekovima. Jevrejski spisi navode veliki broj bitaka u kojima njihov ratni bog Jahve pomaže njihovom narodu ne samo da pobedi, nego i da istrebi pastirske kulture koje su okupirale njihovu „Obećanu zemlju“. Isto je i u kasnijim svetim ratovima, kao

što je to danas slučaj sa usponom ISIS-a, gde im božansko odobrenje dozvoljava da ubijaju stare i decu, spaljuju voćnjake, te uzimaju device za seksualno roblje – sve vreme zadržavajući osećanje moralne superiornosti.

4. Bogohuljenje – bogohuljenje je mišljenje da su neke ideje neprikosnovene, van domaćaja kritike, satire, debate, pa čak i bilo kakvog ispitivanja. Po definiciji, kritika ovih ideja je ogromna uvreda, i baš je to osećanje – ogromna uvreda – ono osećanje koje zločin bogohuljenja izaziva u vernicima. Biblija za bogohuljenje propisuje smrt, a Kur'an ne, ali je smrt za bogohulnike postala deo serijata u srednjem veku.

Biblija za bogohuljenje propisuje smrt, a Kur'an ne, ali je smrt za bogohulnike postala deo serijata.

Ideja da se bogohuljenje mora sprečiti, ili osvetiti uzrokovala je milione ubistava tokom vekova, kao i brojne druge užase. Dok ovo pišem, bloger Raif Badawi čeka rundu za random šibanja bićem u Saudijskoj Arabiji – ukupno 1.000 udaraca u serijama od po 50 – dok njegovi žena i deca iz Kanade mole međunarodnu zajednicu da učini nešto.

5. Glorifikovana patnja – zamislite tajna društva monaha koji svoja leđa udaraju bićem. Slika koja vam pada na pamet verovatno dolazi iz romana Dena Brauna Da Vinčijev kod, ali tu ideju on nije izmislio. Osnovna pretpostavka hrišćanstva jeste da pravedno mučenje – ako je samo dovoljno intenzivno i dugo – može nekako popraviti štetu koju je počinilo zlo,

grešno ponašanje. Milioni raspeća širom sveta služe kao svedočenje ovom verovanju. Muslimani šiiti udaraju se bićevima i lancima tokom dana Ašure, što je oblik osvećene patnje zvane Matam, a koja obeležava smrt mučenika Huseina. Samoodricanje u formi asketizma i posta deo je i istočnih i zapadnih religija ne samo zbog toga što deprivacija izaziva izmenjena stanja, nego i zbog

Osnovna pretpostavka hrišćanstva jeste da pravedno mučenje – ako je samo dovoljno intenzivno i dugo – može nekako popraviti štetu koju je počinilo zlo, grešno ponašanje.

toga što ljudi veruju da nas patnja približava božanskom.

Naši preci su živeli u svetu u kome je bol dolazila nepozvana i ljudi su imali vrlo malo moći da je kontrolišu. Aspirin ili jastučić za grejanje bili bi pravo čudo za pisce Biblije, Kurana ili Gite. Suočena s nekontrolisanom patnjom, najbolji savet koji je religija mogla da ponudi bio je da se osoba osloni na patnju, ili joj pronađe značenje. Problem je nastao zbog toga što je glorifikovanje patnje – pretvaranjem iste u duhovno dobro – učinilo ljudе spremnijim da je nanose ne samo sebi i svojim neprijateljima, nego i onima bespomoćnima, uključujući bolesne ili umiruće (kao što je slučaj s Majkom Terezom i američkim biskupima) i decu (kao što je slučaj sa patrijarhalnim pokretom koji se zalaže za to da se deca tuku).

6. Genitalno sakaćenje – primitivni ljudi su namerno pravili ožiljke na telu, ili druge oblike modifikacije tela kako bi označili plemensko članstvo. No, genitalno sakaćenje omogućilo je našim precima još neke „dobre stvari“ [BM1] – ako želite tako da ih nazovete. Obrezivanje novorođenčadi u judaizmu služi kao znak plemenske pripadnosti,

ali i kao test posvećenosti odraslih konvertita. U jednoj biblijskoj priči, poglavica pristaje da se konverte i podvrgava svoj klan toj proceduri kako bi iskazao posvećenost mirovnom sporazumu. (Dok su muškarci ležali onesposobljeni, čitav grad su pobili Izraelci.)

U islamu, bolno muško obrezivanje služi kao obred prolaza u zrelo doba, inicijacije u

moćni klub. Za razliku od toga, u nekim muslimanskim kulturama ritualno odsecanje ili spaljivanje ženskog klitorisa i usmina uspostavlja podređen položaj žene smanjenjem seksualnog uzbudljivanja i ponašanja. Procenjuje se da je dva miliona devojčica godišnje podvrgnuto ovom postupku, s posledicama kao što su krvarenje, infekcija, bolno mokrenje i smrt.

7. Krvna žrtva – na listi najgorih religijskih ideja, ova je jedina za koju se čini da je u završnim fazama. Samo još hindusi nastavljaju s masovnim ritualnim ubijanjem i žrtvovanjem životinja.

Kad su naši drevni preci presecali grla ljudima i životinjama, ili im vadili srca, ili kad su slali žrtvu dimnim putem prema nebesima (kada su spaljivali ljudi, prim. prev.)[BM2], mnogi su verovali da oni doslovno hrane natprirodna bića. S vremenom, u većini religija ova misao se promenila – bogovima nije bila toliko potrebna hrana, koliko znaci odanosti i pokore. Preostala dečja žrtva u jevrejskoj Bibliji (da, nalazi se tamo) obično ima ovu funkciju. Uporno hrišćansko fokusiranje na krvno iskupljenje – ideju da je Isus početak i kraj, jagnje bez mane, konačna „milostiva žrtva“ za ljudski greh – nadamo se da je poslednja iteracija fascinacije krvnom žrtvom koja dugo postoji kod čovečanstva.

8. Pakao – bilo da je reč o hrišćanstvu, islamu ili budizmu, zagroben život ispunjen demonima, čudovištima i večnim mučenjem bilo je najgora patnja koju su umovi gvozdenog doba mogli da smisle, a srednjovekovni umovi mogli da detaljnije razrade. Izmišljen, možda, kao sredstvo zadovoljenja ljudske potrebe za pravdom, koncept pakla ubrzo se srozao na alatku za prinudu na određeno ponašanje i verovanje.

Većina budista pakao vidi kao metaforu, putovanje u zlo unutar sebe, ali opisi čudovišta koja muče te nivoa pakla mogu biti prilično eksplisitni. Isto tako,

mnogi muslimani i hrišćani žure da utvrde kako je pakao pravo mesto, puno vatre i patnje nevernika. Neki hrišćani idu toliko daleko da tvrde kako se krici prokletih mogu čuti iz središta Zemlje, ili da će posmatranje njihovih muka izdaleka biti jedno od užitaka raja.

9. Karma – kao i pakao, koncept karne nudi sebični podsticaj na dobro ponašanje – sve će vam se to kasnije vratiti – ali uz ogromnu cenu. Najveća je silna težina kulturne pasivnosti koja nastaje prilikom susreta s nepravdom i patnjom. Pored toga, ideja karne odobrava široku ljudsku praksu kriviljenja žrtve. Ako se sve što radite vraća, onda je dete ometeno u razvoju, ili pacijent koji boluje od raka, ili izraziti siromah (ili gladni zec ili šugav pas) morao nešto da uradi u ovom životu, ili prethodnom, zbog čega je sada tu gde jeste.

10. Večni život – za naše umorne i neokupane pretke, ideja zidova optočenih dragim kamenjem, zlatom popločanih ulica, fontane mladosti, ili večnog andeoskog hora (ili seksa sa devicama) možda je izgledala kao čisto blaženstvo. No, nije potrebno mnogo analize kako bi se shvatilo koliko brzo večni raj postaje paklen – beskrajno ponavljanje nepromenljivih svišćevih („Dan mrmota“ je američki film komedije

PRAVI RAZLOG ZBOG KOGA JE IDEJA VEĆNOG ŽIVOTA TAKO LOŠ IZUM JE STEPEN U KOME TA IDEJA UMANJUJE I DEGRADIRA POSTOJANJE U OVOM ZEMALJSKOM ŽIVOTU.

u kojem glavni lik neprekidno proživljava jedan isti dan, prim. prev.)[BM3] dana (jer kako bi i mogli da se menjaju ako su savršeni).

Pravi razlog zbog koga je ideja večnog života tako loš izum je stepen u kome ta ideja umanjuje i degradira postojanje u ovom

zemaljskom životu. S očima uprtim ka nebu, ne možemo da vidimo svu lepotu koja se pruža pred našim nogama. Pobožni vernici usmeravaju svoju duhovnu energiju u pripreme za svet koji će doći, umesto da neguju i uživaju u ovom divljem i dragocenom svetu koji nam je dat.

11. Muško vlasništvo nad ženinom plodnošću – ideja o ženama kao priplodnim kobilama ili deci kao sredstvu verovatno nije potekla iz religije, ali ideja da je žena stvorena s tom svrhom, da ako umre prilikom poroda, „ona je stvorena zbog toga“, svakako jeste. Tradicionalne religije nas na različite načine uveravaju da

su s kolena na koleno svoje najbolje pretpostavke o bogovima i dobroti putem usmene tradicije, pa su pravili objekte od kamena i drveta – idole, kako bi kanalisi srušili svoju odanost. Njihove ideje o tome šta je dobro, šta je stvarno, i kako živeti u moralnoj zajednici sa ostalim članovima slobodno su se razvijale u korak s promenama kroz koje su prolazile kultura i tehnologija. No, pojava pisane reči je to promenila. Kako su naši preci iz gvozdenog doba zabeležili i sastavili svoje ideje u obliku svetih tekstova, ovi tekstovi su omogućili da njihovo poimanje boga i dobrote postane statično. Sveti tekstovi judaizma, hrišćanstva i islama su zabranjivali obožavanje idola, ali

nasilja, ropstva, očaja i rane smrti.

Ironično je to što je način razmišljanja koji drži da su sveti tekstovi savršeni zapravo potpuna izdaja same potrage koja je gurala naše pretke da napišu te tekstove. Svaka osoba koja je napisala deo Biblije, Kurana, ili Gite uzela je tradiciju koju je primila, izmenila je, te ponudila svoje sopstveno objašnjenje o tome šta je dobro i stvarno. Možemo da poštujemo potragu naših duhovnih predaka, ili odgovore do kojih su došli, ali ne možemo da u isto vreme poštujemo i jedno i drugo.

Religijske apologete često nastoje da negiraju, minimiziraju

IRONIČNO JE TO ŠTO JE NAČIN RAZMIŠLJANJA KOJI DRŽI DA SU SVETI TEKSTOVI SAVRŠENI ZAPRAVO POTPUNA IZDAJA SAME POTRAGE KOJA JE GURALA NAŠE PRETKE DA NAPIŠU TE TEKSTOVE.

muškarci imaju bogomdano pravo na ruku žene u braku, da ih vode u rat, da im onemoguće ulazak u raj, i da ih ubiju ako se poreklo njihovog potomstva ne može sa sigurnošću utvrditi. Otuda i katolička manjakalna opsesija Marijinim devičanstvom i ženskim mučenicama.

Kako se približavamo granicama našeg planetarnog sistema za održavanje života, i gledamo distopiji u lice, definisanje žene kao odgajivača i dece kao sredstva postaje sve skuplje. Sada znamo da je nestaćica resursa okidač za sukobe, i da je potražnja za vodom i obradivim zemljištem sve veća, dok se oba resursa smanjuju. Pa ipak, papa koji tvrdi da brine za one očajno siromašne uči ih protiv kontracepcije, dok muslimanski vođe zabranjuju vazektomiju u cilju da brojem nadmaše svoje neprijatelje.

12. Bibliopokloništvo (tj. obožavanje Knjige) – ljudi koji su živeli pre pojave pisma prenosili

i sami tekstovi su tokom vremena postali idoli, pa mnogi savremeni vernici praktikuju – u principu – obožavanje knjige, poznato i kao bibliopokloništvo.

„Budući da je islamska vera savršena, ona ne dozvoljava bilo kakve inovacije u religiji“, kaže jedan mladi musliman objašnjavajući svoju veru na internet mreži. Njegova izjava otkriva naivni nedostatak informacija o poreklu njegovih sopstvenih dogmi. No, šire gledajući, to sumira izazove s kojima se susreću sve religije koje idu napred. Zamislite da jedan fizičar kaže: „Budući da je naše razumevanje fizike savršeno, ono nam ne dozvoljava bilo kakve inovacije na tom polju.“

Pristalice koje misle da je njihova vera savršena nisu samo naivne ili pogrešno informisane. Oni su zaustavljeni u razvoju, a u slučaju najvećih svetskih religija, oni su usidreni u gvozdenom dobu, u vremenu

ili na neki drugi način objasne sve grehove svetih spisa i zla religijske istorije: „Nije to stvarno bilo ropstvo.“ „To je samo Stari zavet.“ „Nije on to tako mislio.“ „Morate razumeti koliko su loši bili njihovi neprijatelji.“ „Ti ljudi koji su činili zlo u ime boga nisu bili pravi (hrišćani/Jevreji/muslimani).“ Takve fraze možda mogu da pruže udobnost, ali negiranje problema ih ne rešava. Naprotiv. Promena dolazi putem introspekcije i uvida, spremnosti da priznamo sopstvene greške i mane, dok i dalje prihvatamo naše snage i potencijal za rast.

U svetu koji vrvi od humanosti, naoružan bombama i mitraljezima, nuklearnim oružjem i dronovima, ne treba nam status quo branioca religije – potrebne su nam istinite informacije, radikalne kao one iz XVI veka, ali i mnogo šire. Samo priznavanjem najgorih ideja koje nam je dala religija imaćemo nadu da prigrimo one najbolje.

Lažna nauka

HEMIJA, 1555 - FIRENCA

Tvrđnja: Danijel fon Zibenbirgen je izumeo proces kojim može da stvara zlato.

Rezultat: Zibenbirgen je uverio firentinskog vojvodu Kozima I uz pomoć sopstvene mešavine nazvane „usufur” (mešavina nekoliko metala i zlata), da je on zapravo vrsni alhemičar. Vojvoda mu je platio 20'000 dukata, a Zibenbirgen je potom pobegao u Francusku.

ENTOMOLOGIJA, 1702 - FIRENCA

Tvrđnja: Vilijem Čarlton je otkrio novu vrstu leptira.

Rezultat: Taksonom Karl Line je novu vrstu nazvao Papilio ecclipsis. Trideset godina kasnije, jedan drugi entomolog jer dokazao da je u pitanju bio običan leptir vrste žućak (*Gonepteryx rhamni*), kom je Čarlton obojio krila.

BOTANIKA, 1783 - JAVA

Tvrđnja: Holandski lekar Forš, uspeva da identificuje smrtonosno drvo Upas. Tvrdi da se „jednom prilikom 1'600 izbeglica ulogorovalo u krugu od 14 milja od drveta, a da ih je 1'300 umrlo u roku od dva meseca”.

Rezultat: Putnici koji su tuda kasnije prolazili potvrđuju da je smola drveta otrovna, ali da je samo drvo bezopasno. Ptice i druga vegetacija, uspešno se razvijaju u njegovoј blizini.

ARHEOLOGIJA, 1869 - KARDIF (DRŽAVA NJUJORK)

Tvrđnja: Radnici iskopavaju džinovskog okamenjenog čoveka, što podstiče diskusije o tome da li je u pitanju pravi biblijski div (Postanje 6:4) ili jezuitska rezbarija iz XVII veka.

Rezultat: Nakon što je div prodat za preko 23'000 dolara i izložen, P. T. Barnum je za tražio da ga izloži u svom muzeju. Zahtev je odbijen, pa je Barnum napravio svoju sopstvenu verziju. Uskoro se saznalo da je farmer Džordž Hal platio izradu originalne figure i podmetnuo je 1868. godine. Kasnije, jedan drugi entomolog jer dokazao da je u pitanju bio običan leptir vrste žućak (*Gonepteryx rhamni*), kom je Čarlton obojio krila.

METEOROLOGIJA, 1902 - GOFER KANJON (DRŽAVA KALIFORNIJA)

Tvrđnja: Čarls Hetfild pravi mešavinu nepoznatih hemikalija u velikim rezervoarima, koje potom mogu da stvaraju kišu.

Rezultat: Nakon niza uspešnih pravljenja kiše, što je bilo rezultat sreće i dobre prognoze vremena, grad San Dijego nudi Hetfildu 10'000 dolara da napuni gradski rezervoar. Oluja izaziva ekstremne poplave i grad ga tuži. 1919. je odlučeno da je oluja „Božiji čin”. Vremenom se pokazuje da su Hetfildove metode sasvim neefikasne.

MEDICINA, 1917 - MILFORD (DRŽAVA KANZAS)

Tvrđnja: Džon Brinkli usađuje kozije testise muškarcima, da bi im povratio potenciju i plodnost.

Rezultat: Tretman postaje izuzetno popularan. Kasnije, Brinklija mnogo puta tuže za izazivanje smrti nesavesnim lečenjem. Vremenom je izgubio svoju lekarsku licencu. Na sudu je dokazano da su mu metode obično šarlatanstvo.

FIZIKA, 1989 - SOLT LEJK SITI (DRŽAVA JUTA)

Tvrđnja: Martin Flajšman i Stenli Pons. istraživači na Univerzitetu Juta, proizvode reakciju nuklearne fuzije na sobnoj temperaturi.

Rezultat: Rezultate je nemoguće ponoviti, a njihove tvrdnje ubrzano bivaju diskredito-vane. Taj eksperiment se danas smatra pravim primerom samoobbrane.

MEDICINA, 1998 - LONDON

Tvrđnja: Britanski lekar Endrju Vejkfld i dvanaest koautora objavljaju studiju u časopisu „The Lancet” u kom nalaze vezu između MMR vakcine (morbili-parotitis-rubeola) i autizma.

Rezultat: Deset koautora kasnije povlači neke od nalaza. „The Lancet” odbacuje studiju. Otkriva se da je Vejkfld tražio patent za suparničku vakcinu i podešavao rezultate objavljene u članku. Izgubio je lekarsku licencu i preselio se u Teksas. Postao je ikona antivakcijskog pokreta, a na njegove nalaze se ova grupacija često poziva. Nakon njegove studije, u porastu je broj do tada vakcinama gotovo iskorenjenih bolesti širom sveta.

TEHNIKA, OKO 2001 - MAREJ HIL (DRŽAVA NJU DŽERZI)

Tvrđnja: Jan Hendrik Šen, istraživač u „Bell Labs”-u, objavljuje nekih 20 revolucionarnih studija na polju molekularne elektronike, pokazujući da je stvorio tranzistore nanometarske veličine i organsku plastiku, koja može da funkcioniše kao superprovodnici ili laseri.

Rezultat: Formalna istraga iz 2002. godine je pokazala da u njegovom radu postoje tri vrste grešaka: „zamena podataka”, „nerealistična preciznost podataka” i „rezultati koji su u suprotnosti sa poznatom fizikom”, čime su u pitanje dovedeni gotovo svi njegovi radovi. Otpušten je i izgubio je svoj doktorat.

INTERVJU SA IVANOM ERGIĆEM

Religija pokazuje jednu neverovatnu robusnost i sposobnost adaptacije, i koliko god izgledala konzervativna, njene elite su itekako svesne modernih izazova.

Koji su to stereotipi prisutni u današnjem društvu?

Postoji gomila stereotipa. Oni su uglavnom naučeni obrasci mišljenja, plod su lenjosti duha i klasične ignorantnosti. Većina ljudi je sve manje zainteresovana da spozna poredak stvari, a tako i drugog čoveka. Tu nastaje predrasuda i stereotip, jer oni su, uosatalom, i krajnjelagodan misleni refleks uprošćavanja stvarnosti. Tako da postoji stereotipiziranje svega što je nedovoljno spoznato i upoznato.

Da li možeš dati neku svoju definiciju morala? U čemu vidiš izvor moralnosti?

Moralna filozofija postoji kao misao i kao disciplina od početaka samosvesnog čovečanstva, tj od kad je čovek počeo da misli o sebi kao pojavi drugačijoj od sveta oko sebe. Tako da je moralnost jako složena stvar, i koliko god bila univerzalna, ona mora da razume izazove specifičnog vremena i prostora. Svi ljudi poseduju jednu vrstu moralne intuicije, ali ona je i umni proces. Dakle, mora se biti svestan posledica koje tvoje ponašanje u krajnjem proizvodi, i u tome sam pre konsenkvencijalista, nego pristalica nekog oblika deontološkog morala. U svakom slučaju, to je racionalan proces, ali sa humanističkim ishodištem.

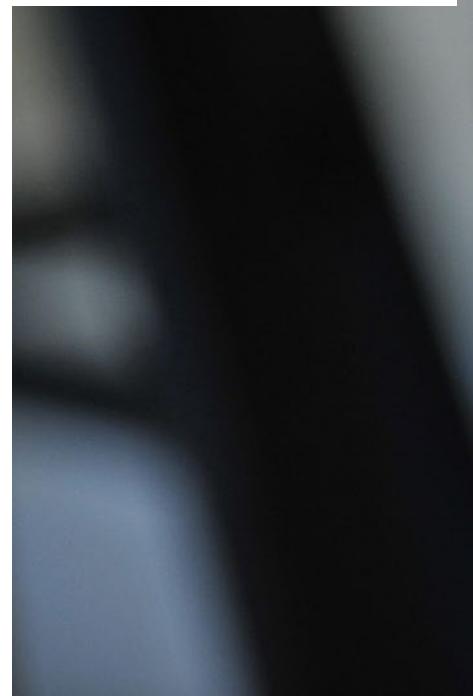
Dakle, ne instrumentalni, kakav je često u kapitalističkoj vrednosnoj orbiti.

Da li dominacija kolektivnog morala, „moralarulje”, proizlazi iz pogrešno interpretiranog kolektivizma?

Kolektivizam je jako opasna ideologija ukoliko ne vodi računa o pojedincu i njegovim potrebama. Ako je kolektivitet samo suma individualnog, slobodomilsćeg i dostojanstvenog, onda nemam ništa protiv takvog kolektivizma. A to je upravo komunistički ideal, koji se nigde na autentičan način još nije realizovao, čak ni na nivou kibuca i zadruga. Ako interes zajednice podređuje pojedinca svojim imperativima, onda smo na korak od totalitarizma, iako svako društvo potrebuje jednu vrstu kolektivne svesti i zajedništva, i nije aprori loše po sebi.

Toliko se loših stvari dešava u društvu koje podržava gledište da je izvor moralnosti u ljubavi prema Bogu, da je istinska ljudskost postojana jedino u religijskoj interpretaciji stvarnosti... Kakvo je tvoje mišljenje o tome?

Upravo kao što sam već rekao, moralnost je složenja ukoliko živimo u složenijem svetu. Hrišćanstvo i mnoge druge moralne filozofije i religije svode svet na manihejske obrasce dobra

i zla, nad čijim interpretacijama monopol opet ima „od boga“, navodno, predodređeno sveštenstvo. Uostalom sam agapizam, kao teološki pojam znači duhovna ljubav prema Bogu, ali i ljudi međusobno, pa opet vidimo da toga nema, tako da nekad pomislim, kamo sreće da su ljudi pravi vernici, jer bi onda bilo daleko više ljubavi. Međutim većina svetskih religija baštini lažne vernike.

Tokom ljudske istorije, u različitim civilizacijama i istorijskim razdobljima, religija je imala svoju ulogu. Gde je njen stvarno mesto danas, spram onog koje zaista i zauzima?

Tako je. Pravi karakter i prirodu religije, kao i svake druge pojave, odeđeuje njen društveno-

istorijsko okruženje, tj. totalitet unutar kojeg se nalazi, tako da ona nije ista, recimo, u srednjem veku i danas. Ali pokazuje jednu neverovatnu robusnost i sposobnost adaptacije, i koliko god izgledala konzervativna, njene elite su itekako svesne modernih izazova. Crkva kao institucionalni oblik vere, i autentična vera su dve sasvim drugačije stvari, jer prva je politička i kulturna institucija par ekselans. U svojoj političkoj dimenziji teži da manipuliše ljudskim slabostima, da stado ostane neuko i nepismeno, strašivo, psihički nestabilno i dezorientisano, i onda ona dolazi kao mesija, i nudi spas, na ovom i na onom svetu. Zbog toga je simptomatično, što se revivavizacija religije dešava upravo onda kad su ljudi materijalno siromašni, i crkva se onda trudi da oni ostanu duhovno

siromašni držeći ih u jednoj vrsti psihološke zavisnosti. Uz to, ona igra tu perfidnu igru, da je ona jedini autentični čuvar identiteta, kao da nemamo čitavo kulturno nasleđe nezavisno od crkve. A filetizam u pravoslavnoj crkvi je najizraženiji, iako je to po doktrini nedopustivo.

Gde je tu sekularnost?

Sekularnost je nastala kao prosvetiteljski odgovor na religijske dogme i tabue, koji su držali narod neprosvećenim i pokornim, i to je bilo centralno dostignuće tog pokreta evropske misli, pre svega bazirano na razumu. Nešto je sasvim drugo što je to oslobođanje dovelo do stvaranja obezduhovljenog sveta i scijentifikacije svih aspekata ljudskog iskustva, i na kraju, stvaranja instrumenatalnog uma. Međutim, ja verujem i dalje u ljudski um i humnizam, jer sve

STEREOTIPI SU UGLAVNOM NAUČENI OBRASCI MIŠLJENJA, PLOD SU LENJOSTI DUHA I KLASIČNE IGNORANTNOSTI

govori da smo prepušteni sami sebi, i da je divinizam i okretanje božjem, ustvari samo prebacivanje odgovornosti na neku drugu silu, za ono što mi sami moramo. S toga, sekularnost je potrebna kao taj momenat spoznaje da nam niko ne može pomoći osim nas samih, i ona ima emancipatorski karakter. U svemu tome, kada vidimo kako ciklično dolazi do revivalizacije religije, vidimo da je sekularizam nešto za šta se kontinuirano i uvek iznova moramo boriti. U svojoj suštini, to je borba za slobodoumlje, ali slobodoumlje

koje stvara vizionarsku svest koja vidi dekadenciju liberalnog i obesmišljnjog konzumerizma.

Kada je reč o toleranciji, može se zapaziti da je prisutna samo jednostrana i to kao nametnuta obaveza manjine prema većini. Da li je danas privilegija pripadati većini?

Danas, čak i u razvijenim zemljama postoji nešto što se zove iliberalna demokratija. To je jedna vrsta majoritarne demokratije, gde se legalnim izbornim procesima bira vlast i predstavnici, ali ustvari predstavlja jednu vrstu tiranije većine, i u blažoj varjanti, netoleranciju prema manjini. Što je najperverzniјe u svemu tome, u takvim društвima, postoji prвobitna tiranija manjinske oligarhije prema većini naroda, da bi ta većina onda, često kao kompenzacioni mehanizam, ugnezтavala određenu manjinu, da li religijsku, polnu, etničku, ili neku treću.

Različitost je marginalizovana, pogrešno interpretirana u negativnom kontekstu. Zbog čega je tako teško prihvatiти različitost?

I dalje verujem da je civilizacijsko dostignuće negovati raličitost, tj

diverzitet, kako u humanističkom tako i u estetskom smislu. Svejedno da li se radi o različitosti rasa i etničkih grupa ili različitost biljnog i životinjskog sveta, umetničkih artefakta ili nečeg petog.

Po čemu si ti različit od drugih? Da li si imao neko negativno iskustvo zbog toga?

Različitost je za mene jedna vrsta posebnosti, i to najegalitarnija. Dakle, biti različit znači biti poseban na najljudskiji mogući način, bez da si „bolji“. Ti si samo drugačiji i u tome je lepota. S druge strane, ne smatram se toliko različitim od drugih, i olakšava mi činjenica što sam na kraju ipak heteroseksualni beli muškarac, bez obzira na neke neortodoksne stavove.

U čemu vidiš uzroke otuđenosti društva?

Pre svega kapitalizam darvinisitčkog karaktera. To je Marks do sada najbolje artikulisao, i nije slučajno što je pojam alienacije toliko frekvetan u njegovoj filozofiji. Danas je otuđenje jedan od stožernih psiholoških pojmove, pa i psihijatriskih, i mislim da bi velika većina psihičkih tegoba bila rešena kada bi došlo do radikalnog

razotuđenja među ljudima. Zbog toga grupna psihoterapija i razgovor sa terapeutom već ima pola placebo efekta.

Idealizam ili pragmatizam?

Nije lako na taj način postaviti čovekove težnje i moralnu orijentaciju. Mislim da je stvar za nijansu složenija, opet u filozofskom smislu, jer smatram da treba imati idealističku i utopisku svest, a istovremeno biti svestan pragmatičnih procesa njene realizacije. Toga su bili svesni svi oni koji su hteli da promene društvo, za razliku od iracionalnih idealista koji su bili hazarderi. Međutim, rekao bih da živimo u postidealističkom vremenu, i da liberalni kapitalizam uspeva da pacifikuje revolucionarne idealističke težnje. To je za sada tako, ali ja verujem da to nije večno i nepromenljivo.

Interesantno je koliko ljudi pasivno, pomirljivo primaju informacije, bez upotrebe racia. U kolikoj meri i na koji način mediji mogu doprineti da racio dobije viši nivo na skali društvenih vrednosti?

Mislim da mediji, apeluju upravo na iracionalno, ili pak nemeću određene obrasce mišljenja. Medijska industrija se toliko brzo razvila da jedna vrsta onoga što bi mogli nazvati medijska pedagogija, ne može da je prati. Čovek se više ne snalazi u medijskim sadržajima koji su šarenoliki i estetski i ideološki. Pored toga, postoje čitave kulture koje nisu imale razvijenu prosvetiteljsku i kritičku misao i prešle su sa usmene kulture, na televizijsku kulturu, preskočvši jedan važan stepen samorazvoja koji je najvažniji za formiranje kritičkog odnosa prema stvarnosti. Međutim, pokazuje se da i u liberalnim društвima, koja su prošla kroz civilizacijsku samorefleksiju, postoji jedna vrsta utonуća u ono što bi Kant nazvao „samonametnuta nezrelost“. Dakle, teško je razviti imunitet kada su medijski sadržaji tako kreirani da podilaze osećanjima prosečnog konzumera, i kada sam konzumer želi da bude zaveden.

Habermas je postavio javnu sferu kao mesto kreiranja racionalnih odluka zajednice, međutim upravo tu sferu su skvotirali mediji, i oni su na taj način jedna vrsta pseudojavnosti.

Da li je opštoj pasivnosti društva razlog defetizam koji je prisutan među njegovim članovima?

To je ono što sam rekao gore. Ta vrsta defetizma i pomirenja sa status kvo je kreirana svim mehanizmima koje sistemu i eliti stoji na raspolaganju. Ovo je prva istorijska epoha koja je sposobna da integriše i kooptira sve protivrečnosti i protivtežnje koji ga ugrožavaju. Oni to rade mekom moći, kulturnom hegemonijom i zavodljivošću konzumerizma.

Kako ga otkloniti?

Protiv njega se može boriti, svesnom političkom akcijom, i osvećivanjem kritičko-menjalačkih

I dalje verujem da je civilizacijsko dostignuće negovati raličitost, tj diverzitet, kako u humanističkom tako i u estetskom smislu.

fašizam, ili neku vrstu izolacionizma. Zato to mora da sproveđe jedan progresivan pokret, pa makar bio avangardistički, bez napornog i bezizglednog pokušavanja politizacije baze i širokih masa, iako bi to bilo idealno.

Sa jedne strane pasivnost nacije, a sa druge sve prisutnije nasilje na ulicama, u školama, na sportskim utakmicama. Kako to promeniti?

To je pasivno-agresivni sindrom nacije koja je izgubila dostojanstvo, dalibogratova, daliboghroničnog siromaštva, ponižavajućeg odnosa vlasti prema njima ili nečeg trećeg. Upravo zbog toga, i svi edukacijski i pedagoški potencijali društva su samom činjenicom da živimo u

i moralnog posrnuća, zagovaraju povratak u okrilje familije kao „osnovne ćelije društva“. Oni ne shvataju da u nezdravom društvu ne može biti zdrave familije. Oni reaguju povlačenjem u sebe, a ne izalskom na ulice, i onda se preneraze kad vide sve te patologije unutar porudice, koja bi trebalo da bude nekakav stabilizirajući faktor. To je samo obmana i privid.

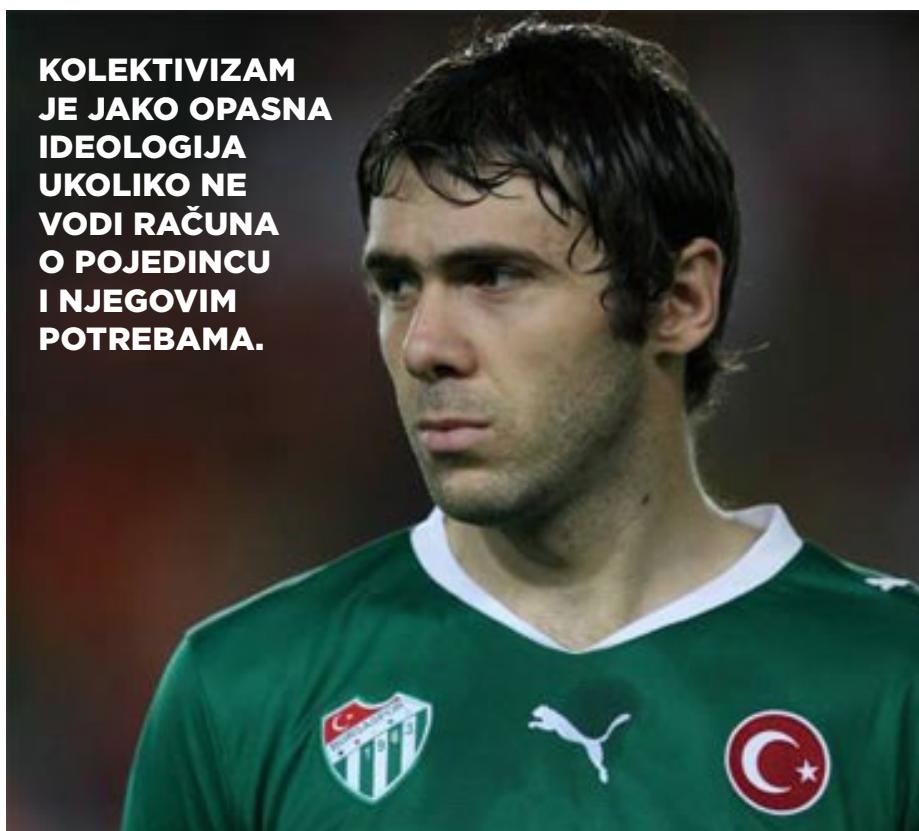
Kako se vratiti na stanje da sport ponovo postane zadovoljstvo u svakom smislu, a ne politikom i nasiljem protkana komercijalizovana predstava?

Neznam koliko je sport ikad bio ono što može i što bi trebalo da bude. Ne znam šta znači zadovoljstvo, mislim da sport najveće zadovoljstvo daje kada je igra i kada je oplemenjujući po telo i duh, a on to nikad nije bio u potpunosti. Samo rekreativni sport može da stvori zdravo telo, u zdravstvenom, motoričkom i svakom drugom smislu, jer telo profesionalnog sportista je sve samo ne zdravo. Što se tiče samog sportiranja, mislim da bilo koji sport može biti igra koja je lepa i koja stvara jednu vrstu zadovljstva za onog koji igra i za onog koji uživa gledajući. To važi i za fudbal, koji je moj bekgraund. Poenta je u tome, da tek kad budemo imali zdravo društvo, imaćemo i zdrav sport, u svakom smislu.

Da li to znači da je ljubav prisutna još samo u poeziji?

Ne, mislim da na svetu ima ljubavi, ali ona je uslovljena realnim okolnostima. Uostalom živimo u pluralističkom svetu, tako da ljubav nije apsolutan pojam, i svako je razumeva i upražnjava na svoj način. A upravo u tome i jeste njena podmuklost, postala je krajnje racionalizovana na jednoj strani, a na drugoj krajnje samodestruktivna. Opet se vraćamo na to, da li u otuđenom svetu može biti autentične ljubavi.

KOLEKTIVIZAM JE JAKO OPASNA IDEOLOGIJA UKOLIKO NE VODI RAČUNA O POJEDINCU I NJEGOVIM POTREBAMA.

potencijala jednog društva. On mora biti politički promišljen, jer postoje mnogi destruktivni odgovori na apatiju, pasivnost, nihilizam ili defetizam, ili kod nas, na jednu vrstu rezentimana i izgubljenog dostojanstva. Istorija nas uči da to često odvede u nacionalizam,

neoliberalnom, divljem kapitalizmu, narušeni. To znači da institucije nemaju kapacitet da se izbore sa tim. Ono što mene zaprepašćuje je količina nelagode i nasilja u samoj familiji. To je nešto što tradicionalisti ne razumeju, i koji u vremenu nemaštine, ekonomskog, kulturnog

TOLERANCIJA NETOLERANCIJE

Zapadnjačko povlađivanje i neprestano tetošenje Palestinaca, i uopšte Arapa, otkriva sav prikriveni evropski liberalni rasizam.

Da to prirodno podrazumeava i protivljenje jevrejskoj državi u Palestini. Da će Nemačka Arapima angažovanim u istoj borbi pružati pozitivnu i praktičnu pomoć jer je nemački cilj uništenje jevrejskog elementa koji postoji u arapskoj sferi. Kad za to dođe trenutak muftija će biti najautoritativniji glasnogovornik arapskog sveta.

Jugoslavija je 1945. godine tražila da se protiv muftije podigne

leta 1997. Ikrim Sabri, muftija Palestinskih vlasti priziva Alaha da uništi Ameriku koju „kontrolišu cionistički Jevreji“, a zatim izjavljuje – „Alah će osvetiti, u ime svog Proroka, kolonističke naseljenike koji su potomci majmuna i svinja“.

Kada god se Izrael brani od terorizma na ulicama evropskih gradova mogu se videti levičari sa transparentima „Svi smo mi danas Hamas“ (pošto se prethodno uporno

ignorišu stotine iranskih raketa ispaljenih iz Gaze na Izrael) što je isto kao da piše – „Svi smo mi nacisti“. Ti ljudi su jednostavno instrument Muslimanskog bratstva u njihovoј iracionalnoj mržnji prema Jevrejima. Oni su deo propagandne kampanje koja bi zapanjila i Gebelsa. Ništa se na Bliskom istoku neće promeniti sve dok Zapad ne skupi moralne

snage i glasno i jasno imenuje problem – a on je muslimanska fanatična mržnja prema Jevrejima, propisana Kuranom i usađivana u mozgove malih muslimana, iz generacije u generaciju, od strane verskih fašista koji čine političko rukovodstvo Palestinaca i ostalih Arapa. Problem nije politički već religijski, a Izrael danas je prva linija odbrane od nezaustavljivog islamofašizma.

Zapadnjačko povlađivanje i neprestano tetošenje Palestinaca, i uopšte Arapa, otkriva sav prikriveni evropski liberalni rasizam. Arapima je data blanko karta za varvarizam dok se Izraelu steže omča oko

vrata uskraćivanjem legitimnog prava na odbranu. Zapad time, zapravo, otkriva da ne veruje u njihovu sposobnost emancipacije i civilizovanog ponašanja. Inače bi iste standarde odgovornosti i civilizovanog ponašanja primenjivao i na njih kao što ih primenjuje u odnosu na sve ostale. Ali to nije slučaj. Umesto toga Zapad neprestano povlađuje jednoj sumanutoj i kravoj ideologiji i njenim ubilački agresivnim zastupnicima. Ako to nije rasizam, onda šta jeste?

Miru na Bliskom istoku, a i u dobrom delu sveta, možemo se nadati jedino ako Zapad odbaci svoj latentni rasizam u odnosu na Arape i ostali muslimanski svet, a koji se tako očigledno čita u uverenju da nisu sposobni da dostignu civilizacijske standarde 21. veka, i učini im ogromnu uslugu koja će se sastojati od toga da im se otvoreno, jasno i glasno saopšti da je vreme da odbace svoju infantilnu, divljačku ideologiju koja se više neće tolerisati ni pod kakvim izgovorima, uključujući i one liberalno rasističke.

optužnica za ratne zločine zbog njegove uloge u regrutovanju 20.000 muslimanskih dobrovoljaca za SS koji su učestvovali u ubijanju Jevreja u Hrvatskoj i Mađarskoj. Muftija je iz francuskog pritvora pobegao 1946. godine ali je svoju borbu protiv Jevreja nastavio iz Kaira i kasnije Bejruta sve do smrti 1974. godine.[1]

U nedeljnoj propovedi u jerusalimskoj al-Aksa džamiji,

[1] Porodica Huseini nastavila je da igra važnu ulogu u palestinskom političkom životu. Fajsan Huseini, čiji je otac bio nećak velikog jerusalimskog muftije, do svoje smrti 2001. Smatran je za jednu od vodećih glasnogovornika na teritorijama.

VASPITANJE I OBRAZOVANJE U PERIODU HUMANIZMA I RENESANSE

Renesansa je period koji podržava dugotrajnu prosvetnu revoluciju i želju za stvaralačkom progresijom društva

Erasmus Roterdam

Renesansa (preporod) označava period novog vremena, bujanje života nakon mračnog srednjeg veka. Ceo koncept tog vremena usmeren je protiv skolastičkog tradicionalizma i crkvenih dogmi koje su dominirale tokom srednjeg veka. Mislioci tog vremena tražili su novi smisao ljudskog života. Aristotelova filozofska misao ponovo postaje aktuelna, a nova naučna otkrića u oblastima prirodnih nauka postaju nov i popularniji način poimanja života i sveta koji nas okružuje.

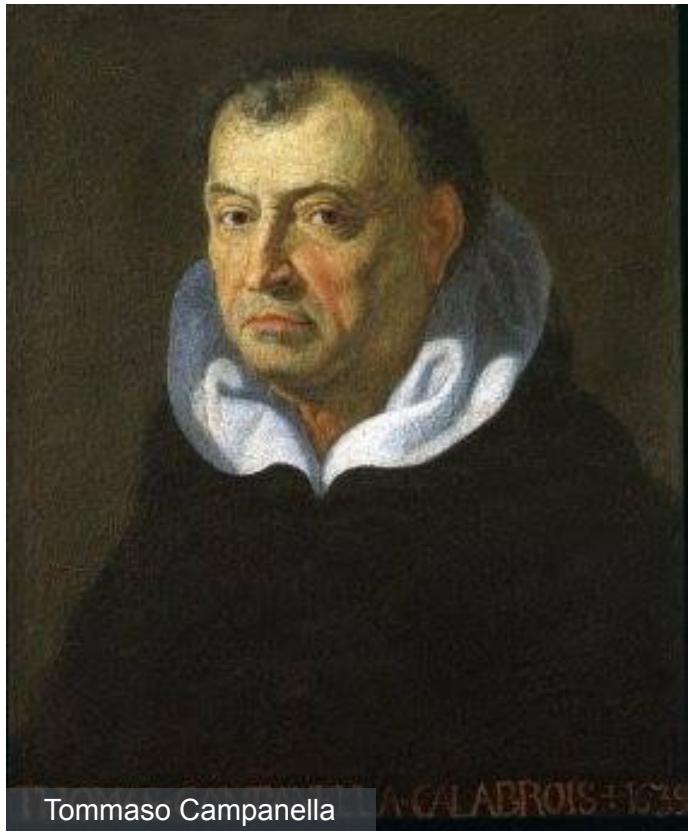
Pedagoška misao ovog vremena, prožeta željom za saznavanjem i otkrivanjem neistraženog, u suprotnosti je s krutom tradicijom koja podržava stagnaciju i regresiju društva.

Renesansa je period koji podržava dugotrajnu prosvetnu revoluciju i želju za stvaralačkom progresijom društva. Pojam čoveka je stavljen u suprotnost s ranijim teološkim shvatanjima čoveka kao malog, beznačajnog bića. Čovek postaje uzor i merilo svih vrednosti.

U osnovi svega je naturalizam i optimizam, koji su ujedno i osnovni pokretači nove naučne misli. Autoritet crkve je opao, a umetnost i nauka preuzimaju primarnu funkciju.

U osnovi renesanse je antička umetnost, filozofija i antički način života.

Najpoznatiji pedagozi humanisti bili su: Tomas Mor, Tomazo Kampanela, Erazmo Roterdamski, Fransoa

Tommaso Campanella

Rable, Mišel Montenj...

U oblasti književnosti: Dante, Petrarka, Bokačo, Servantes, Šekspir...

U oblasti likovne umetnosti: Leonardo, Mikelanđelo, Rafael, Darer...

Na polju prirodnih nauka: Kopernik, Galileo...

Humanizam je produkt viševekovne potrebe čoveka za odvajanjem od skolastike. U tom procesu javlja se novo građansko društvo - buržoazija.

Suština humanističke pedagoške teorije jeste vaspitanje čoveka kao pojedinca, koristeći se naučnim tumačenjem nastavnih sadržaja, s akcentom na principu očiglednosti i egzaktnosti, s primerima iz prirode i svakodnevnog života.

Zadatak nastave je priprema za život u realnosti, na ovom svetu. Naglašavala se čovečnost, tj. humanost, koji je najviše vrednovani. Ličnost čoveka, odnosno s pedagoškog stanovišta - deteta, iziskuje poštovanje i uvažavanje.

Vaspitni cilj je harmoničan razvoj tela i duše. Put do ostvarenja ovog cilja, humanisti vide u intelektualnom

Humanizam je produkt viševekovne potrebe čoveka za odvajanjem od skolastike.

razvoju dečje ličnosti. Školi je dodeljen zadatak da intresantnim sadržajima motiviše decu za sticanje novih saznanja. Odbačena je srednjovekovna surova fizička kazna. Čak se i od roditelja očekivalo da imaju blage metode vaspitanja dece. Iako se u obrazovnim sadržajima nalazila religiozna tematika, uticaj crkve je slabio.

Vitorio de Feltre, pedagog i praktičar, insistirao je da ljudskost i toplina budu najvažniji aspekti odnosa

prema učenicima. Razumevanje naučenog i njegovu primenu u svakodnevnom životu suprotstavlja memorisanju, "arhiviranju" nebitnih činjenica. U nastavu je uveo prirodne nauke i princip očiglednosti, a ukinuo je fizičku kaznu.

Fransoa Rable, sveštenik i lekar, pravnik, prirodnjak, širokog spektra znanja i interesovanja, bio je kritičar crkve i skolastike:

"Znanje je njihovo budalaština, mudost njihova trice i kućine, oni srozavaju dobre i plemenite duhove, a svaki cvet mladosti krhaju."

Insistira na uvođenju očiglednosti, posmatranja i razgovora u nastavi. Ističe značaj estetskog vaspitanja.

Mišel Montenj ističe značaj duhovnog i fizičkog vaspitanja. Naglašava termin moralnog vaspitanja primerima iz prakse i moralnim vežbanjem. Adekvatno usvajanje vaspitno-obrazovnih sadržaja je moguće

Thomas More

uz aktivan rad učenika i određen nivo discipline.

Jedan od najvećih humanista tog perioda je Erazmo Roterdamski. U svom delu "Pohvala ludosti" upućuje oštru kritiku crkvi i skolasticici. Iznosi istinu o skolastičkoj školi, manastirskom životu, predrasudama i sujeverju, postu i hodočašću monaha, popova i ostalih sveštenih lica.

Ističe vašnost stvaranja humanog čoveka punog vrlina, s visokom dozom empatije. Veliku važnost pridavao je kulturi jezika i izražavanja, a od učitelja je zahtevao univerzalno znanje.

Kao jedan od načina suprotstavljanja crkvi, njihovim dogmama i intelektualnom "mraku" tokom XVI veka javljaju se veliki pokreti, pogotovo protiv katoličanstva

Martin Luther

i pape. Nazvani su zajedničkim imenom - reformatori. Iz njih su nastale nove hrišćanske verske zajednice, nezavisne od Katoličke crkve. Predvodnik nemačkih protestanata bio je Martin Luter. Isticali su potrebu za svetovnim karakterom škole, koja treba da bude nezavisna od crkve. Smatrali su da svi moraju imati pravo na pohađanje škole, bez obzira na pol i društveni stalež. Iako im je prioritet bio interes protestantskog reformatorskog pokreta, smatrali su da se on može sprovoditi kroz školovanje i sticanjem znanja iz različitih oblasti. Uz učenje latinskog, naglašavaju potrebu i za maternjim jezikom, čitanjem, pisanjem, računanjem. Za više razrede preporučuju učenje grčkog jezika, matematike, istorije, muzike, logike, retorike i poetike.

U velikoj želji za bekstvom iz mračnog srednjeg veka, u želji za otkrivanjem i stvarnjem nove životne filozofije, mnogi teoretičari tog perioda postavljaju teorije koje po mnogim pitanjima zalaze u nemoguće, dobijaju karakteristiku utopije. U svojim teorijama

prikazuju idealno društvo, društvo za koje svest ljudi tog vremena još nije dostigla odgovarajući nivo. U svojoj mašti kreirali su oblike društvenog uređenja koji su imali elemente utopiskske konstrukcije.

Tako je Tomas Mor, rodonačelnik utopijskog socijalizma, u svom delu prikazao jedno besklasno društvo u kome vladaju načela slobode, pravednosti, humanizma i blagostanja. Ističe građansku ravnopravnost, uz opštu radnu obavezu i ukida upotebu za novcem kao sredstvom plaćanja i vrednovanja robe i ostvarenog rada. Ideju i osnovu za prikaz idealnog društva nalazi u Platonovoj "Državi",

Francois Rabelais

Aristotelovom realizmu, ali i u državnom urđenju Rima. Naglašava važnost etike.

U svom prikazu idealne države, Mor spominje i vaspitanje kao proces koji treba da bude pristupačan svima, bez obzira na pol. Insistira na maternjem jeziku i realnim znanjima, kao idealnim spojem teorije i prakse. Interesantni su mu zemljoradnja i zanatstvo.

Nakon jednog veka pojavljuje se novi roman o novoj "Sunčevoj državi", čiji je autor Tomazo Kampanela. Kao pristačica Kopernikovog učenja, ali i zbog svog učenja, proveo je u tamnici 27 godina. Iisticao je pravdu i red kao jedine mogućnosti za uređenje ljudskog društva. U idealnoj državi dominira rad i zajedništvo, ljubav i istinoljublje. Glavnu ulogu za stvaranje osnove takvog društva teba da imaju vaspitanje i obrazovanje. Cilj vaspitanja je srećna i harmonično razvijena ličnost.

Teoretičari ovog perioda naglašavaju empiriju kao metod sticanja znanja, a neki od njih daju idealistički prikaz društva. Zajednička karakteristika svih pomenutih teoretičara renesanse je humanizam, koji se ogleda usvim sferama društva, za razliku od dotadašnjih društvenih odnosa u kojima je čovekova vrednost minimizirana do te mere da je ljudski život vredeo manje od jedne rečenice u verskim knjigama.

Renesansa je donela mnogo oštrih kritičara skolastičke škole. Iznala na videlo težak život i surove metode vaspitanja i obrazovanja u crkvenim školama i manastirima. Time je, makar delimično, oslobodila dete tutorstva, učenja nerazumljivih sadržaja napamet i ukinula fizičko kažnjavanje kao metod prisile prilikom usvajanja suvoparnih nastavnih sadržaja.

HRONIKA

02. april 2015.

Još jedan grad u Srbiji dobio je krst. U Valjevu je podignut krst visok 13 metara i težak tonu i po.

Učinite da se i vaš grad istakne. Zašto da drugi gradovi i sela budu ispred vašeg? Izgradite što grandiozniji krst. Ukoliko to učinite, više vam neće biti potrebne bolnice, obdaništa i škole. Krst je rešenje koje je veoma praktično i funkcionalno. Umesto u bolnicu, dovedite bolesnike ispod džinovskog krsta da se molite za zdravlje. Umesto u obdaništu, dovedite decu ispod velelepног krsta koji pravi hladovinu. Umesto u škole, dovedite učenike na sveto mesto da se napajaju duhovnošću.

http://www.b92.net/video/vesti.php?yyyy=2015&mm=04&dd=02&nav_id=976242

03. april 2015.

Najčuveniji mađioničarski trik iz repertoara SPC, tzv. Blagodatni oganj iz Jerusalima stigao je u Beograd, praćen zvaničnom državno-crkvenom delegacijom, a Miroslav Gavrilović, alias patrijarh Irinej, ponovo se istakao nesuvremenim izjavama.

Po ko zna koji put, državni vrh Srbije pokazao je i dokazao da je sekularnost mrtvo slovo na papiru i da je najbitnije dodvoravati se slabo obrazovanoj populaciji (koja, nažalost, čini ubedljivu većinu biračkog tela u Srbiji). Jer, šta je nekoliko miliona dinara troškova na besmislenu priedbu, tačnije rečeno, samopromociju u kojoj su glavni akteri Nikolić, Selaković i pomenuti Gavrilović u odnosu na benefit sticanja armije glasača na idućim izborima?

Pobednici ove predstave su partijska i crkvena vrhuška, a gubitnici svi građani Srbije jer je trošak plaćen iz republičkog budžeta.

<http://bezboznik.com/2015-04-03/blagodatni-oganj-ili-ka-ko-masovno-i-javno-praviti-budale-od-ljudi>

**UMESTO U OBDANIŠTA,
DOVEDITE DECU ISPOD
VELELEPNOG KRSTA KOJI
PRAVI HLADOVINU.**

Osim kršenja principa sekularnosti, ovo je klasičan primer zloupotrebe službenog položaja. Na dopisu su Gašić i predsednik kruševačke komore Predrag Vukićević potpisani kao predstavnici institucija, a ne kao privatna lica. Pri tom, novac se direktno uplaćuje na račun Eparhije kruševačke. To znači da se opet po ko zna koji put favorizuje jedna verska zajednica na uštrb svih ostalih.

Ministar Gašić ne radi za građane Srbije, kao što bi trebalo, već za kler. Poput Superhika iz kultnog stripa, otima od siromašnih da bi davao bogatima.

http://bulevar.b92.net/srpska-posla.php?yyyy=2015&mm=06&dd=25&nav_id=1008392

02. maj 2015.

Miroslav Perović je u okviru svoje nevladine organizacije poznatiji kao episkop kruševački David sa svojim pomoćnicima osveštao novi magacin u Kruševcu. Perović se potrudio da otera „đavole“ iz magacina pića i da svako piće približi Svevišnjem.

Ovoj uvišenoj liturgiji prisustvovao je ministar odbrane Bratislav Gašić, što više nikoga ne čudi. Gašić je ljubitelj magičnih rituala, i još više izvođača-čarobnjaka, obučenih u crne ili pozlaćene odore.

BIZARNA I BESMISLENA MODA „OSVEŠTAVANJA“ SVEGA I SVAČEGA, KOJA JE U SRBIJI U POSLEDNJIH 20 GODINA POPRIMILA MONSTRUOZNE RAZMERE, SADA JE, ČINI SE, KULMINIRALA „OBOŽENJEM“ GAJBICA PIVA I DRUGIH ALKOHOLNIH PIĆA

Bizarna i besmislena moda „osveštavanja“ svega i svačega, koja je u Srbiji u poslednjih 20 godina poprimila monstruozne razmere, sada je, čini se, kulminirala „oboženjem“ gajbica piva i drugih alkoholnih pića. Sledeće „osveštavanje“ će verovatno biti u kladionici, potom u kockarnici, a zatim u javnoj kući...

http://bulevar.b92.net/srpska-posla.php?yyyy=2015&mm=05&dd=02&nav_id=987232

14. maj 2015.

Viši sud u Beogradu je rehabilitovao generala Dragoljuba - Dražu Mihailovića (u očiglednom političko-ideološkom procesu), uprkos činjenici da je bio kvisling i kolaboracionista. Mihailoviću su vraćena građanska prava koja su mu bila oduzeta, po rečima predsednika tročlanog sudskog veća, sudije Aleksandra Trešnjeva „u političko-ideološkom procesu komunističkog režima 1946. godine“.

Prestavnici najveće, najbogatije i budžetski najplaćenije nevladine organizacije u Srbiji, Srpske pravoslavne crkve

(SPC), po pravilu su na tradicionalističkoj, antimodernoj i reakcionarnoj poziciji. To je svojim izjavama o rehabilitaciji potvrdio i glavokomandujući SPC Miroslav Gavrilović, poznatiji kao patrijarh Irinej.

„Normalno da se Crkva zalaže da proces rehabilitacije Draže Mihailovića ide svojom tokom“, konstatovao je Gavrilović u navijačkom maniru, dodavši da bi želeo da epilog rehabilitacije Mihailovića bude ujedno i pomirenje srpskog naroda. Teško, Gavriloviću! Proces rehabilitacije i normalizacija kvislinštva poštenim ljudima ostavlja gorak ukus u ustima.

„I verujem da će tako biti“, reče Gavrilović. Znamo da verujete u bajke, Gavriloviću. Zašto bi po ovom pitanju bilo drugačije?

Govoreći o značaju rehabilitacije Draže Mihailovića, patrijarh je naglasio: „Istina je spora, ali dostizna.“ Gavriloviću, otkad ste vi „božji ljudi“ zainteresovani za istinu?

<http://www.kurir.rs/vesti/drustvo/patrijarh-srpski-irinej-ekskluzivno-istina-o-drazi-je-spora-ali-dostizna-clanak-1781691>

18. maj 2015.

Zasedanje Svetog arhijerejskog sabora SPC u Beogradu radi podrške suspendovanim vladikama Georgiju i Filaretu doveli su vrh Srpske pravoslavne crkve u najtežu krizu u poslednjih nekoliko godina i podelu na dva tabora, koje neformalno predvode episkop bački Irinej (Mirko Bulović) i mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije (Risto Radović). Jedna od tvrdnji koja se čula na Saboru jeste i da je smena vladike Filareta izvršena po nalogu Ambasade SAD u Beogradu. Deo članova najvišeg crkvenog tela otvoreno se suprotstavio širenju uticaja stranog faktora u SPC. On se neminovno dovodi u vezu s dnevnapoličkim zbivanjima, ali i s dubljim bezbednosnim pitanjima, kakva su budućnost Kosova i Metohije, stanje na jugu Srbije ili u Raškoj oblasti.

Izgleda da vlastodršci unutar SPC smatraju da su oni toliko bitan faktor na svetskoj političkoj sceni da su strane sile i međunarodni moćnici počeli da se bave njima. Očito je i mentalni sklop prosečnog teoretičara zavere iz svetovnog prešao na duhovni nivo.

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuel-no.290.html:548551-Tih-puc-u-Saboru-SPC-na-udaru-i-patrijarh>

07. maj 2015.

Predsednik Srbije Tomislav Nikolić je osim crkve koju gradi na svom imanju u rodnoj Bajčetini, predviđao i izgradnju kripte u kojoj, po svoj prilici, želi da počiva kad ode na onaj svet.

Kako objašnjava verski analitičar Draško Đenović, da bi neko sebi napravio kriptu, crkva mora biti izgrađena isključivo od njegovih para, a ne iz donacija, kakav je slučaj s predsednikom.

„Prvo, Nikolić nije vladar kao Nemanjići ili Obrenovići, nego je predsednik koji je to postao na izborima. Mi smo sekularna država. Drugo, postavlja se pitanje odakle predsedniku toliki novac za crkvu. Ako se pogleda njegovo finansijsko stanje, on nema toliko para da sam svojim novcem izgradi crkvu, a to je jedini način da mu crkveni velikodostojnici dozvole da napravi i kriptu za sebe. Ali očigledno je sad sve moguće. Nijedan predsednik Srbije nije tako sahranjen, osim Slobodana Miloševića, koji mimo svih procedura počiva u dvorištu“, zaključuje Đenović.

<http://www.kurir.rs/vesti/politika/sveti-nikolic-toma-bi-da-ga-sahrane-kao-sveca-clanak-1810511>

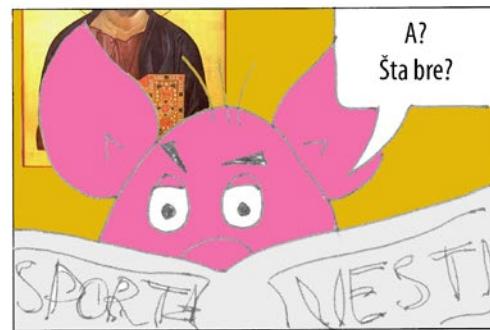
**NIKOLIĆ NIJE VLADAR
KAO NEMANJIĆI ILI
OBRENOVIĆI, NEGO
JE PREDSEDNIK KOJI
JE TO POSTAO NA
IZBORIMA**

Veliki Prasac i Svinjče Darwinče

u epizodi

„Multitasking“

scenario: Vladimir Božanić, Marko Ekmekčić
olovka i boja: Marko Ekmekčić
© Veliki Prasak, 2014

Citati

Religija je kao muška bradarica. Preživela je mnogo vekova evolucije, iako ničemu ne služi.

Nepoznati autor

Majka Tereza od Kalkute mi je rekla da su moji naporci da se pomogne invalidima i hendikepiranim osobama znak da volim boga. Odgovorio sam joj da sam ja ateista...

Deng Pufang

Religija nije opijum za narod. Religija je placebo za narod.

Doktor Haus

Ne plašim se smrti zato što sam ateista. Neću čak ni znati da sam mrtav. A znate zašto? Zato što ću biti jebeno mrtav.

Džim Džefris

Da, da, ima dobrih hrišćana i dobrih muslimana širom sveta. To su oni koji svoju religiju nisu shvatili ozbiljno.

Ričard Dokins

Ja sam rođeni grešnik. Moj greh se u Bibliji pominje 25 puta. Pokušao sam da se promenim, ali nije išlo. Srećom, društvo je naučilo da prihvata nas levoruke.

Nikolas Feroni

Religije preživljavaju uglavnom zbog toga što ispiraju mozak mladima.

Entoni Kliford Grejling

Razlika između 3 abrahamske religije: hrišćanstvo – mrmljanje u plan, judaizam – mrmljanje u zid, islam – mrmljanje u pod.

Bil Maher

„Čudni su putevi gospodnji“ je eufemizam za „Ne postavljam teška pitanja“. Hemanta Mehta

U mom odrastanju nije bilo religije. Da li je Bog izmislio nas, ili smo mi izmislili Boga?

Edi Izard